

KANSALLISKIELIVERKOSTO
NATIONALSPRÅKSNÄTVERKET

PÖYTÄKIRJA
PROTOKOLL
20.1.2021

Valtioneuvoston kansalliskieliverkoston kokous Möte i statsrådets nationalspråksnätverk

Aika 18.1.2021 klo 13:00-14:30

Paikka Skype

Osallistujat

Puheenjohtaja: Johanna Suurpää, OM

Varapuheenjohtaja: Corinna Tammenmaa, OM

Jäsenet/varajäsenet: Mikael Åkermarck, varsinainen jäsen LVM
Pekka Väisänen, varsinainen jäsen, MMM
Anna Mikander, varsinainen jäsen, OKM
Ilkka Ojala, varsinainen jäsen, PLM
Nina Palin, varsinainen jäsen, STM
Krista Sirén, varsinainen jäsen, SM
Kari Klemm, varajäsen, TEM
Päivi Rotola-Pukkila, varsinainen jäsen, UM
Maaret Suomi, varsinainen jäsen, VNK
Markku Mölläri, varsinainen jäsen, VM
Jussi Salmi, varajäsen, YM (asiakohdat 1-5)
Katri Kuukka, varajäsen, OPH
Matti Räsänen, varsinainen jäsen, Kotus (suomen kieli)
Charlotta af Hällström-Reijonen, varsinainen jäsen, Kotus (ruotsin kieli)
Mattias Lindroth, varajäsen, Kuntaliitto

Muut: Linda Lindholm, OM
Maria Soininen, OM (asiakohdat 1-4)
Gun Oker-Blom (asiakohdat 1-6)
Marina Lindell (asiakohdat 1-6)

Sihteeri: Anna Kiiskinen, OM

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.00.

2 Kokouksen asialista

Kokouksen asialista hyväksyttiin kokouksen työjärjestykseksi ilman muutoksia.

3 Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Edellisen kokouksen pöytäkirja 2/2020 hyväksyttiin.

4 Kansalliskielistrategian ja kielipoliittisen ohjelman eteneminen

Verkoston sihteeri ja Maria Soininen OM:stä kertoivat kansalliskielistrategian ja kielipoliittisen ohjelman etenemisestä. Kansalliskielistrategiaa on valmisteltu OM:ssä viime vuoden toukokuusta lähtien. Strategian verkkoavoriihi-kysely toteutettiin touko-kesäkuussa 2020, aloitusseminaari 16.6.2020 ja syksyllä on käyty strategiset dialogit seitsemän eri sidosryhmän kanssa. Valtioneuvosto asetti 14.1.2021 ohjausryhmän linjaamaan strategian valmistelua. Ohjausryhmän puheenjohtajana toimii pääministeri Sanna Marin. Ensimmäinen varapuheenjohtaja on oikeusministeri Anna-Maja Henriksson ja toinen varapuheenjohtaja valtiosihteeri Henrik Haapajarvi. Tämän lisäksi ohjausryhmä koostuu muista ministerijäsenistä, pysyvistä asiantuntijoista ja asioita valmistelevasta sihteeristöstä (OM, OKM, VM ja SM). Tavoitteena on, että uudistettu kansalliskielistrategia hyväksytään valtioneuvoston periaatepäätöksensä kesäkuuhun 2021 mennessä. Valmistelun perusteella strategiaan ehdotetaan kolmea suuntaviivaa: 1) oikeus palveluihin omalla kielellä, 2) kansalliskielten aseman turvaaminen ja 3) elävä kaksikielisyys. Tämän lisäksi pohditaan maahanmuuttajien pääsyä kieliyhteisön jäseneksi.

Kielipoliittisen ohjelman tavoitteena on vastata muiden kieliryhmien osalta tunnistettuihin haasteisiin kuten kielen elinvoimaisuuteen, kielellisten oikeuksien toteutumiseen ja kielten käyttömahdollisuuksiin. Hallitusohjelmassa mainitaan erityisesti saamen kielet, romanikieli, karjalan kieli ja viittomakielet. Koska kyseisten kielten ja kieliryhmien tarpeet ja haasteet ovat erilaisia, tarkoitus on laatia yleisluontoinen ohjelma, jonka fokuksessa on kielten tulevaisuus. Ohjelmalle asetetaan alkuvuodesta 2021 valmisteluryhmä, jossa on edustus keskeisistä ministeriöistä, viranomaisista ja sidosryhmistä. Tavoitteena on, että kielipoliittinen ohjelma voidaan hyväksyä vuoden 2021 aikana.

Selonteko merkittiin tiedoksi.

5 Muut hallitusohjelmahankkeet, joilla on kielivaikutuksia

Ruotsinkielisen koulutuksen kokonaisselvitys:

Selvityshenkilö Gun Oker-Blom esitteli verkostolle OKM:n vastuulle kuuluvaa hallitusohjelmahanketta ruotsinkielisen koulutuksen kokonaisselvityksestä. Selvitys kattaa koko ruotsinkielisen koulutuskentän varhaiskasvatuksesta yliopistoihin ja siinä tarkastellaan ruotsinkielisen koulutuksen erityispiirteitä ja kehittämistarpeita ja laaditaan näistä toimenpide-ehdotuksia. Selvitys luovutetaan opetusministeri Jussi Saramolle helmikuussa 2021.

Gun Oker-Blom esitteli selvitystyön prosessia, tavoitteita ja painopisteitä. Selvityksen fokusalueista kertoessaan hän nosti erityisesti esiin tiedonkeruun ja seurannan tarpeen, jotta jatkossa löytyy tietoa ruotsinkielisestä koulutuksesta ja sen erityispiirteistä. Hän mainitsi myös

tärkeinä teemoina ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen laadun, työn kielen vahvistamiseksi sekä ruotsinkielisen koulutuksen, pätevien opettajien ja oppimateriaalin saatavuuden. Erityisinä haasteina hän näki ruotsinkielisten koulujen muuttuvan oppilasrakenteen, erityisesti kotikielten osalta, oppilaiden tarpeen erityisopetukselle sekä oppilaiden hyvinvoinnin, joka on haaste myös suomenkielisissä kouluissa.

Kysyttäessä selvityksen suositusten jatkokäsittelystä ministeriössä Oker-Blom sekä Anna Mikander OKM:stä totesivat, että tästä ei vielä ole täyttä varmuutta, mutta osa suosituksista tullaan sisällyttämään koulutuspoliittiseen selontekoon. Selvitys tulee myös sisältämään pitkän aikavälin suosituksia, joita ei toimeenpanna tämän hallituskauden aikana. Varapuheenjohtajan kysymykseen ruotsinkielisen koulutusjärjestelmän tilasta Oker-Blom vastasi, että järjestelmä on suurilta osin kunnossa, mutta haasteita toki on. Hän nosti vielä kertaalleen esiin tulevan kehityksen, jossa myös ruotsinkielisten koulujen oppilaisrakenne muuttuu heterogeenisemmäksi ja mainitsi myös tärkeänä kysymyksenä ruotsinkielisten oppilaiden suomen kielen opiskelun. Lopuksi ja edelliseen asiakohtaan viitaten Oker-Blom korosti, että on tärkeää panostaa ruotsinkieliseen koulutukseen, jotta kansalliskielistrategian tavoite kahdesta elävästä kansalliskielestä toteutuu.

Selonteko merkittiin tiedoksi.

Muiden ministeriöiden kielikysymyksiin liittyvät hallitusohjelmahankkeet

Puheenjohtaja totesi, että hallitusohjelma sisältää monia hankkeita joiden päätarkoitus ei ole kielellisten oikeuksien edistäminen, mutta joissa kielellisten oikeuksien huomioiminen on tärkeää. Puheenjohtaja tiedusteli, onko muilla ministeriöillä kielikysymyksiin liittyviä hallitusohjelmahankkeita, joista haluaisivat raportoida verkostolle.

Katri Kuukka opetushallituksesta mainitsi opetushallituksen ja OKM:n hankkeet maahanmuuttajien oppimispolkujen ja S2/R2 –kieliohjelmien kehittämisestä. Nina Palin STM:stä nosti esiin kielelliset oikeudet sote-uudistuksessa ja erityisesti sote-sanaston uudistamistyön, josta voisi pyytää vastuuhenkilöitä STM:stä kertomaan verkostolle. Kari Klemm TEM:stä mainitsi omalta hallinnonalaltaan kielikysymykset maahanmuuttajien työllisyyspalveluihin ja kotouttamiseen sekä aluekehitykseen liittyen. Markku Mölläri VM:stä kannatti sote-hankkeen esittelyä ja mainitsi, että VM:ssä on käynnistynyt kuntapolitiikkahanke, jossa myös kieli-asiat nousevat esiin ja josta voisi informoida verkostoa kun hanke on lähtenyt käyntiin.

Verkoston varapuheenjohtaja kertoi, että hän on tehnyt epävirallisen listauksen hallitusohjelmassa olevista kirjauksista, joilla on vaikutuksia kielellisiin oikeuksiin. Näitä kirjauksia on useita, esimerkkeinä mm. digihankkeet ja poliisien kielitaito.

Todettiin, että hallitusohjelman kielikirjauksista tehty listaus lähetetään verkoston jäsenille tiedoksi ja että keskustelussa esiin nostettuihin teemoihin palataan verkoston seuraavissa kokouksissa.

6 Kielibarometrien tulokset

Linda Lindholm OM:stä kertoi lyhyesti kaikkien kolmen kielellisten oikeuksien seurantabarometrin taustat (kieli-, saame- ja viittomakielibarometri). Oikeusministeriö tilaa barometritutkimukset ja niistä saatuja tietoja käytetään tausta-aineistona hallituksen kielikertomuksessa, joka annetaan eduskunnalle joka neljäs vuosi. Barometrien tuloksia käytetään myös yleisesti, jotta ministeriö voi täyttää kielilaisissa säädetyn velvollisuutensa seurata lain täytäntöönpanoa ja soveltamista. OM:n vastuulla olevassa kieli-ilmapiirihankkeessa on suunniteltu seuraavaksi vaiheeksi tietoisuuden lisääminen kielellisistä oikeuksista. Verkoston jäseniä kehoitettiin miettimään barometrin tuloksia ja tunnistamaan

oman hallinnonalan haasteet ja miten niihin voisi tarttua tietoisuuden lisäämiseksi. Tähän aiheeseen palataan verkoston seuraavassa kokouksessa huhtikuussa.

Tutkija Marina Lindell Åbo Akademista esitteli kielibarometri 2020 -selvityksen keskeiset tulokset. Nyt viidettä kertaa toteutettua kielibarometriä on tehty joka neljäs vuosi vuodesta 2004 lähtien. Toukokuussa tehtyyn barometrikyselyyn vastasi noin 6 500 ihmistä. Barometrissa tarkastellaan erityisesti sitä, kuinka hyvin kunnat ja valtion viranomaiset pystyvät tarjoamaan palvelua asukkailleen äidinkielellä. Kyselyyn osallistujat ovat henkilöitä, jotka kuuluvat suomenkieliseen tai ruotsinkieliseen vähemmistöön kaksikielisessä kunnassa, sekä uutena ominaisuutena vuoden 2020 kyselyssä myös henkilöt, joka kuuluvat ruotsinkieliseen enemmistöön kaksikielisessä kunnassa. Barometrin tulokset osoittavat selvästi, että ruotsinkieliset kokevat palveluiden saamisen äidinkielellään vaikeammaksi ja ruotsinkieliseen vähemmistöön kuuluvat vaativat harvemmin palveluja omalla kielellä. Tulosten osalta on kuitenkin suurta maantieteellisiä vaihtelua. Suomenkieliseen vähemmistöön kuuluvat ovat kokeneet eniten parannusta kielellisten palveluiden osalta. Kieli-ilmapiiristä kysyttäessä ruotsinkieliset kokevat enemmän ennakkoluuloja ja häirintää.

Kaikkien barometrien tulokset julkaistaan oikeusministeriön järjestämässä tiedostustilaisuudessa 9.2.2021.

Selonteot merkittiin tiedoksi.

7 Kansalliskieliverkoston työsuunnitelma 2021

Verkoston sihteeri esitteli luonnoksen verkoston työsuunnitelmaksi vuodelle 2021. Luonnoksessa on tällä hetkellä huomioitu lähinnä OM:n vastuulla olevat kielihankkeet. Puheenjohtaja totesi, että asiakohdassa 5 käydyssä keskustelussa tuli esiin useita teemoja, joita voidaan käsitellä verkoston kokouksissa vuoden aikana, mutta kehotti verkoston jäseniä myös olemaan yhteydessä sihteeristöön, mikäli vuoden aikana ilmaantuu uusia asioita, joita olisi hyvä käsitellä verkostossa.

Todettiin, että työsuunnitelma päivitetään asiakohdassa 5 käydyssä keskustelun pohjalta ja se lähetetään verkoston jäsenille tiedoksi.

8 Mahdolliset muut asiat

Ei muita asioita.

9 Seuraava kokous

Verkoston seuraava kokous järjestetään huhtikuussa. Verkoston alustavan työsuunnitelman mukaan agendalla on kansalliskielistrategian ja kielipoliittisen ohjelman edistyminen, hallituksen kielikertomuksen valmistelu ja kieli-ilmapiirihankkeen seuraava vaihe. Tämän lisäksi puheenjohtaja ehdotti, että kokouksessa voitaisiin myös käsitellä sote-uudistuksen kielivaikutuksia sekä VM:ssä käynnistymässä olevaa kuntapolitiikkahanketta.

10 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14.29.

Johanna Suurpää
puheenjohtaja

Anna Kiiskinen
sihteeri